

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

**PAŽYMA
DĖL X SKUNDO
PRIEŠ ŽEMAITIJOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ DIREKCIJĄ IR
VYRIAUSYBĖS ATSTOVŲ ĮSTAIGOS VYRIAUSYBĖS ATSTOVĄ KAUNO IR
MARIJAMPOLĖS APSKRITYSE, LAIKINAI ĖJUSĮ VYRIAUSYBĖS ATSTOVO
ŠIAULIŲ IR TELŠIŲ APSKRITYSE PAREIGAS**

2023 m. birželio 15 d. Nr. 4D-2023/1-373
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė gavo X (toliau – Pareiškėja) skundą dėl Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos pareigūnų bei Vyriausybės atstovų įstaigos Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjos prašymus, susijusius su galimai neteisėtai Mažeikių mieste, Ventos upės pakrantėje, kuriai suteiktas „Natura 2000“ statusas, vykdomų statybos darbų – statomo gyvenamųjų namų kvartalo.

2. Pareiškėja skunde nurodo: „[...] Mažeikių mieste Ventos upės pakrantėje saugomoje Natūra 2000 teritorijoje yra vykdomas statybos projektas (statomas didelis gyvenamųjų namų kvartalas), kuris galimai pažeidžia Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teisės aktų reikalavimus.“

„Dėl šio projekto jau kreipiausi į [...], Vyriausybės atstovą Telšių apskrityje, Žemaitijos saugomų teritorijų direkciją, tačiau iš jų visų gavau atsakymą, kad jie neturi reikiamų įgaliojimų ir kompetencijos bei pasiūlė kreiptis kitur.“

3. Pareiškėja Seimo kontrolierės prašo: „[...] atlikti tyrimą siekiant įvertinti, ar tokio projekto vykdymui išduotas statybos leidimas yra teisėtas, ar toks projektas nepažeidžia aplinkosaugos ir kitų teisės aktų reikalavimų.“

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė dėl informacijos ir ją patvirtinančių dokumentų gavimo kreipėsi į Valstybinę saugomų teritorijų tarnybą prie Aplinkos ministerijos ir Vyriausybės atstovų įstaigos Vyriausybės atstovą Šiaulių ir Telšių apskrityse.

5. Iš Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos pateiktos informacijos nustatyta:

5.1. Pareiškėja Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijai (toliau – Direkcija) 2023 m. kovo 20 d. pateikė prašymą (pateiktas el. paštu) (toliau – 2023-03-20 prašymas), kuriame nurodė:

„Mažeikių mieste Ventos upės pakrantėje, kuriai suteiktas „Natura 2000“ statusas, yra vykdomi statybos darbai – statomas gyvenamųjų namų kvartalas. [...] jūs esate institucija, atsakinga už projektų, vykdomų „Natura 2000“ teritorijose, tikrinimą. Kokios formos prašymą reikia pateikti, kad būtų atliktas minėtas patikrinimas?“

Direkcija, atsakydama į Pareiškėjos 2023-03-20 prašymą, 2023 m. kovo 24 d. rašte (pateiktas el. paštu) (toliau – 2023-04-24 raštas), Pareiškėjai, be kitos informacijos, nurodė:

„[...] vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. liepos 9 d. įsakymu Nr. 349 (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2012 m. birželio 25 d. įsakymo Nr. D1-530 redakcija) „Dėl Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos nuostatų patvirtinimo“ 11.1.7. pp., valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija prie Aplinkos ministerijos, pagal kompetenciją nagrinėja asmenų skundus, susijusius su teritorijų planavimo procesu, Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymo penktajame skirsnyje nustatytais atvejais ir tvarka, taip pat Inspekcijos viršininko nustatyta tvarka. Skundus, kiek to nereglamentuoja Teritorijų planavimo ir statybos valstybinės priežiūros įstatymas, nagrinėja Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka. Atsižvelgiant į aukščiau pateiktą informaciją, dėl Mažeikių mieste, Ventos upės pakrantėje, kuriai suteiktas „Natūra 2000“ statusas, vykdomų statybos darbų – statomų gyvenamųjų namų kvartalo, prašome kreiptis į Valstybinę teritorijų planavimo ir statybos inspekciją prie Aplinkos ministerijos.“

Direkcija Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo nepersiuntė nagrinėti Valstybinei teritorijų planavimo ir statybos inspekcijai prie Aplinkos ministerijos (toliau ir citatose – Inspekcija), nes „[...] jame buvo pateiktas konkretus klausimas Direkcijai, į kurią pastaroji atsakė. Be to, paklausime nebuvo jokios detalios informacijos apie vykdomas statybas: kokioje vietoje jos vyksta, nepridėta jokia pagrindžianti medžiaga, tik nurodyta „Ventos upės pakrantė“. Tokio bendro pobūdžio paklausimo nebuvo pagrindo persiųsti kitai institucijai.“

5.2. Direkcijoje 2023 m. kovo 24 d. gautas Pareiškėjos prašymas (pateiktas el. paštu) (toliau – 2023-03-24 prašymas), kuriame, be kita ko, nurodyta:

„[...] atsakykite, prašau, kuri institucija yra atsakinga už Natūra 200 teritorijų saugojimą ir priežiūrą? Jei ne jūs, nurodykite man tą instituciją. Ar galima keisti kraštovaizdį (išlyginti upės šlaitą, pastatyti 14 gyvenamųjų namų, įrengti automobilių aikšteles saugomų paukščių ir augalų buveinių vietose), o Žemaitijos saugomų teritorijų direkcija, kuri yra atsakinga už Mažeikių regioną, neturi jokių teisių ir galimybių tuo pasidomėti?“

Direkcija, atsakydama į Pareiškėjos 2023-03-24 prašymą, 2023 m. balandžio 5 d. rašte (pateiktas el. paštu) (toliau – 2023-04-05 raštas) Pareiškėjai, be kita ko, nurodė:

„Natūra 2000 teritorijose saugomų teritorijų specialistai vertina Europos ekologinio tinklo „Natūra 2000“ teritorijų būklę, tikslinių rūšių ir jų buveinių apsaugos būklę, organizuoja ir/ar vykdo apsaugos ir tvarkymo priemonių įgyvendinimą, kad būtų išsaugotos esamos ir atkurtos pažeistos natūralios buveinės, saugomų rūšių gyvūnų ir augalų populiacijos. Mažeikių mieste, Ventos upės pakrantėje, kuriai suteiktas „Natūra 2000“ statusas, priežiūrą, pagal aukščiau išdėstytas kompetencijas vykdo Žemaitijos saugomos teritorijos direkcijos specialistai. Vykdamas Žemaitijos saugomos teritorijos direkcijos specialistams valstybinį monitoringą, planinį ar neplaninį patikrinimą, prevencinę veiklą Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje ir užfiksavus galimai neteisėtą veiklą – visą surinktą informaciją perduodama nagrinėti:

Jei galimai neteisėta veikla susijusi su Teritorijų planavimo ir statybos valstybine priežiūra – Inspekcijai.

Jei galimai neteisėta veikla susijusi su aplinkos apsauga – Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos.

[...] nuo 2021-07-01 saugomų teritorijų specialistai saugomose teritorijose, taip pat ir Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose vykdo prevenciją, o kontrolę, priklausomai nuo veiklos pobūdžio atlieka arba Aplinkos apsaugos departamentas arba Inspekcija. Jeigu turite konkrečios informacijos apie daromą/padarytą pažeidimą saugomose teritorijose – neteisėtai išlygintą upės šlaitą, pastatytus gyvenamuosius namus, įrengtas automobilių stovėjimo aikšteles ir kt. prašome šią informaciją pateikti mums, kurią persiūsime įstaigoms, nagrinėjančioms šiuos galimus pažeidimus.“

5.3. „Pareiškėją toks Direkcijos atsakymas tenkino, nes tą pačią balandžio 5 d. ji padėkojo Direkcijai už atsakymą ir pranešė, kad jau kreipėsi į Inspekciją, pažymėdama, kad jos „kreipimasis yra užregistruotas ir bus nagrinėjamas“.

6. Iš Vyriausybės atstovų įstaigos Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pateiktos informacijos nustatyta:

6.1. „Vyriausybės atstovas Kauno ir Marijampolės apskrityse laikinai einantis Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareigas (toliau – Vyriausybės atstovas) 2023 m. kovo 20 d. [...] į elektroninį paštą <...> gavo Pareiškėjos paklausimą [...]“ (toliau – Prašymas), kuriame, be kitos informacijos, nurodyta:

„Mažeikiuose Ventos upės pakrantėje yra nustatyta Natūra 2000 zona. Kaip suprantate tai yra Europinės svarbos teritorija, skirta apsaugoti nykstančias gyvūnų ir augalų rūšis. Šiuo metu ten vykdomi statybos darbai – nugriautas senas malūnas, bus statomi daugiaaukščiai namai. [...] Mažeikių miesto taryba patvirtino miesto plano pakeitimus ir išdavė statybos leidimus.

Noriu Jūsų paklausti, kur galima kreiptis dėl tokių miesto plano pakeitimų ir statybos leidimo teisėtumo ir statybos darbų stabdymo, jei plano pakeitimai ir statybos leidimas pažeidžia Lietuvos Respublikos ir ES teisės aktų reikalavimus. Jei už tai atsakingas Vyriausybės atstovas, kada ir kokių Jūsų veiksmų galima tikėtis?“

Vyriausybės atstovas 2023 m. kovo 20 d. persiuntė Pareiškėjos Prašymą Mažeikių rajono savivaldybės administracinę priežiūrą vykdančiai Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse biuro vyresniajai patarėjai L. B. (toliau – Vyresnioji patarėja) „[...] prašydamas atsakyti Pareiškėjai elektroniniu paštu.“

Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse biuro Vyresnioji patarėja 2023-04-20 raštu (pateiktas el. paštu) (toliau – Raštas) informavo Pareiškėją:

„Statybos leidimų išdavimas – specialioji funkcija, kurios Vyriausybės atstovas neturi įgaliojimų tikrinti kai tam yra sukurta speciali institucija – Inspekcija [...]. Bet jeigu teritorija patenka į „Natura 2000“ teritoriją, tai pagal Statybos įstatymo 27-1 str. 2 d.: Saugomų teritorijų direkcijos tikrina statinių, suprojektuotų valstybiniuose parkuose, saugomų teritorijų direkcijoms priskirtuose valstybiniuose draustiniuose, valstybiniuose rezervatuose, biosferos rezervatuose, gamtos paveldo objektuose, valstybinio parko, valstybinio rezervato, draustinio ar biosferos rezervato buferinės apsaugos zonose, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje, projektus.“

6.2. „[...] Pareiškėja nepateikė jokio kito prašymo, jokių kitų dokumentų ir prašė tik nurodyti, kur dėl jos manymu galimai neteisėtų statybų „Natūra 2000“ kraštovaizdyje būtų galima kreiptis, jei už prašymo nagrinėjimą nebūtų atsakingas Vyriausybės atstovas. Be to, Pareiškėjos prašymas buvo pateiktas paprasta elektronine žinute, nepasirašytas nei raštu nei elektroniniu parašu kaip to reikalauja Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo institucijose taisyklių, patvirtintų 2007 m. rugpjūčio 22d. nutarimu Nr. 875, 19.3 ir 24 punktai, todėl toks Pareiškėjos prašymas nebuvo registruotas Vyriausybės atstovų įstaigoje ir nebuvo persiųstas kitoms kompetentingoms valstybės ar savivaldybių institucijoms.“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

7. Lietuvos Respublikos įstatymai

7.1. *Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnis* – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje“.

7.2. *Viešojo administravimo įstatymo:*

7.2.1. *3 straipsnis* – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį“.

7.2.2. *10 straipsnis* – „4. Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. [...].“

7.2.3 *11 straipsnis* – „1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...]. 4. Jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme [...] išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme ar skunde išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiūčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui, ir apie tai praneša asmeniui. [...].“

7.3. *Saugomų teritorijų įstatymo 2 straipsnis* – „54. Saugomos teritorijos direkcija – biudžetinė įstaiga, įsteigta apsaugos ir tvarkymo priemonėms įgyvendinti, stebėsenai vykdyti valstybiniame rezervate, valstybiniame parke ar biosferos rezervate, taip pat šio Įstatymo nustatyta tvarka jai priskirtuose rezervatuose, valstybiniuose draustiniuose, paveldo objektuose, biosferos poligonuose, atkuriamuosiuose ar genetiniuose sklypuose, taip pat tinklo „Natura 2000“ teritorijose.“

7.4. *Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo:*

7.4.1. *2 straipsnis* – „1. Vyriausybės atstovas yra Vyriausybės skiriamas valstybės pareigūnas, atliekantis savivaldybių veiklos administracinę priežiūrą, tai yra prižiūrintis, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus.“

7.4.2. *4 straipsnis* – „Vyriausybė Ministro Pirmininko teikimu skiria 5 Vyriausybės atstovus, po vieną Vyriausybės atstovą: 1) Vilniaus ir Alytaus apskrityse; 2) Kauno ir Marijampolės apskrityse; 3) Panevėžio ir Utenos apskrityse; 4) Klaipėdos ir Tauragės apskrityse; 5) Šiaulių ir Telšių apskrityse.“

8. Kiti teisės aktai

8.1. *Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. gruodžio 2 d. nutarimas Nr. 1356 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimo Nr. 631 „Dėl paskyrimo Vyriausybės atstovais ir laikinai eiti Vyriausybės atstovo pareigas bei pavedimo atlikti Vyriausybės atstovų įstaigos vadovo funkcijas“ pakeitimo“* – „Pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimą Nr. 631 „Dėl paskyrimo Vyriausybės atstovais ir laikinai eiti Vyriausybės atstovo pareigas bei pavedimo atlikti Vyriausybės atstovų įstaigos vadovo funkcijas“ ir 2 punktą išdėstyti taip: „2. Paskirti Vyriausybės atstovą Kauno ir Marijampolės apskrityse Andrių Cechanavičių laikinai eiti Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareigas, iki nustatyta tvarka bus paskirtas Vyriausybės atstovas Šiaulių ir Telšių apskrityse.“

8.2. *Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. balandžio 5 d. nutarimas Nr. 245 „Dėl R. Pilibaičio paskyrimo Vyriausybės atstovu“* – „Paskirti nuo 2023 m. balandžio 14 d. penkerių metų kadencijai Rimvydą Pilibaitį Vyriausybės atstovu Šiaulių ir Telšių apskrityse.“

8.3 *Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 (toliau – Prašymų nagrinėjimo taisyklės):*

8.3.1. *18 punktas* – „Prašymai ar skundai, pateikti žodžiu, į kuriuos galima atsakyti arba kuriais galima išspręsti asmeniui rūpimus klausimus iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną, nepažeidžiant asmenų ar institucijos interesų, institucijoje gali būti neregistruojami, jeigu institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenustato kitaip. [...]. Į tokius prašymus ar skundus turi būti atsakoma iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną. [...].“

8.3.2. *23 punktas* – „Prašyme ar skunde turi būti: 23.1. fizinio asmens vardas, pavardė ir (ar) kita įstatymuose ar jų pagrindu priimtuose teisės aktuose nustatyta informacija, būtina siekiant asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą, išskyrus Taisyklių 18 punkte nurodytą atvejį; [...]; 23.3. kontaktinė informacija ryšiui su asmeniu palaikyti – telefono numeris, elektroninio pašto adresas, adresas arba prireikus kitų elektroninių ryšių priemonių nuorodos ar (ir) numeriai.“

8.3.3. *24 punktas* – „Prašymas ir skundas raštu turi būti: 24.1. parašytas valstybine kalba [...]; 24.2. parašytas įskaitomai; 24.3. konkretus ir suprantamas; 24.4. parašytas taip, kad jo turinys ar forma nepažeistų etiketo ir geros moralės normų; 24.5. pasirašytas prašymą pateikusio asmens arba jo atstovo. Kai teikiant prašymą naudojamos elektroninių ryšių priemonės, turi būti pateikta pasirašyto prašymo skaitmeninė kopija arba prašymas turi būti pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu, atitinkančiu Reglamente (ES) 910/2014 nustatytus reikalavimus, arba suformuotas tokiu būdu, kuris leidžia prašymą ar skundą teikiančią asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo ar skundo autentiškumą.“

8.3.4. *28 punktas* – „Institucijos darbuotojas, jam institucijos suteiktu elektroninio pašto adresu ar kitomis institucijos naudojamomis elektroninių ryšių priemonėmis gavęs prašymą ar skundą, turi ne vėliau kaip artimiausią savo darbo dieną persiųsti jį institucijos administracijos padaliniui, vykdančiam dokumentų registravimo funkcijas, išskyrus atvejus, kai į prašymą ar skundą pagal kompetenciją galima atsakyti Taisyklių 18 punkte nustatytais terminais.“

8.3.5. *32 punktas* – „Prašymai ar skundai, išskyrus prašymus ir skundus, į kuriuos Taisyklių 18 punkte nustatyta tvarka galima atsakyti iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią darbo dieną, turi būti išnagrinėjami per Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4 dalyje nurodytus terminus.“

8.3.6. *35 punktas* – „Prašymus ar skundus institucijos nagrinėja ir į juos atsako pagal teisės aktais joms nustatytą kompetenciją.“

8.3.7. *40 punktas* – „Prašymas ar skundas, pateiktas raštu nesilaikant Taisyklių 23 ir (ar) 24 punktuose nustatytų reikalavimų, per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo institucijoje dienos naudojant asmens prašyme ar skunde nurodytą kontaktinę informaciją grąžinamas (arba, jei dokumentai elektroniniai, pateikiama toliau išdėstyta informacija) asmeniui, pateikusiam prašymą ar skundą, nurodant tokio prašymo ar skundo grąžinimo priežastis, siūlant ištaisyti nustatytus trūkumus ir nustatant terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, trūkumams ištaisyti, jei institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenusprendžia kitaip. Kai per institucijos nustatytą terminą asmuo nepateikia institucijai pagal Taisyklių 23 ir 24 punktuose nustatytus reikalavimus įforminto prašymo ar skundo, toks prašymas ar skundas laikomas nepaduotu.“

8.3.8. *47 punktas* – „Atsakyme į prašymą [...] arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo turi būti informuojamas apie tokio atsakymo [...] apskundimo tvarką, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsniu, nurodant konkrečios institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.“

8.4. *Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos nuostatų*, patvirtintų Saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2022 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. V-32, *13 punktas* – „Direkcija, siekdama jai pavestų tikslų, atlieka šias funkcijas: 13.1. saugodama kraštovaizdį, gamtos ir kultūros paveldo vertybes: 13.1.1. pagal kompetenciją vykdo prevencinę veiklą Regioninių parkų ir Rezervato bei Direkcijai priskirtų saugomų teritorijų ir „Natura 2000“ teritorijų apsaugos ir naudojimo režimo pažeidimams išvengti, dalyvauja patikrinimuose savavališkoms statyboms išvengti, teikia informaciją apie galimas savavališkas statybas“; 13.1.2. dalyvauja rengiant ir derinant teritorijų planavimo dokumentus, statinių projektus [...], priima kitus sprendimus teritorijų planavimo ir statybos srityse; [...].“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

9. *Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo* (toliau – LVAT) praktika:

9.1. 2015 m. birželio 26 d. nutartyje (administracinė byla Nr. A-1872-552/2015) LVAT konstatavo:

„[...] administracinių teisinių santykių, susiklostančių tarp privačių asmenų ir valdžios institucijų, ypatumai lemia, kad privatus asmuo juose yra silpnesnioji pusė. Tokia teisinė asmens padėtis lemia, kad santykiyje su viešąja administracija kilus neaiškumams, teisė aiškintina jo naudai, siekiant subalansuoti nelygias šalių pozicijas bei garantuoti asmens, kaip silpnesnės šalies, apsaugą. Iš to valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kyla pareiga užtikrinti, kad privatūs asmenys galėtų veiksmingai ir tinkamai pasinaudoti jiems Lietuvos Respublikos Konstitucijos, kitų nacionalinės teisės aktų bei tarptautinių dokumentų suteikiamomis teisėmis ir laisvėmis. Tiek valdžios institucijos, tiek teismai, siekdami įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių aplinkybių visumą“.

9.2. Praktikoje, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas (pritarta Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų 2016 m. birželio 1 d. pasitarime), konstatuojama:

„[...] Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnyje numatytais principais yra grindžiamas geras viešasis administravimas (šiuo aspektu žr. 2012 m. balandžio 30 d. sprendimą administracinėje byloje Nr. A492-1978/2012). Tinkamas, atsakingas valdymas, kaip ne kartą akcentuota Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje, yra neatsiejamas nuo gero administravimo reikalavimų (žr. 2015 m. gruodžio 21 d. išplėstinės teisėjų kolegijos sprendimą administracinėje byloje Nr. I-7-552/2015). [...]. Gero administravimo principas yra Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisinės sistemos pamatinis principas. Gero administravimo principas įtvirtintas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktika, taikant Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo normas svarbiausiuose nacionalinio lygmens (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 str. 3 d.) bei tarptautiniuose dokumentuose (Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos 41 str. ir kt.). [...]. Nepaisant to, kad Viešojo administravimo įstatyme gero administravimo principas tiesiogiai nėra įtvirtintas, jis Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikoje išvedamas iš Konstitucijos nuostatų. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms. Viešojo administravimo subjektas yra saistomas *inter alia* gero administravimo principo, kuriuo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, reikalavimų (2015 m. liepos 9 d. išplėstinės teisėjų kolegijos nutartis administracinėje byloje Nr. eA-1245-662/2015).“

Tyrimo išvados

10. Atsižvelgiant į Pareiškėjos skunde nurodytas aplinkybes, išskirtinos šios skundo dalys:

10.1. dėl Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjos prašymus;

10.2. dėl Vyriausybės atstovų įstaigos Vyriausybės atstovo Kauno ir Marijampolės apskrityse, laikinai ėjusio Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareigas, veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjos Prašymą.

Tyrimas atliekamas ir tyrimo išvados pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai.

Dėl Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjos prašymus

11. Apibendrinus skundo tyrimo metu gautą informaciją, teisės aktų nuostatas, pacituotas pažymos 7–8 punktuose, teismų praktiką (pažymos 9 punktą), susijusias su Direkcijos pareigūnų veiksmais (neveikimu) nagrinėjant Pareiškėjos prašymus, susijusias su galimai neteisėtai Mažeikių mieste, Ventos upės pakrantėje, kuriai suteiktas „Natura 2000“ statusas, vykdomų statybos darbų – statomo gyvenamųjų namų kvartalo, konstatuotina:

11.1. Seimo kontrolieriai, vadovaudamiesi Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio 1 dalimi, tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje (pažymos 7.1 papunktis).

Saugomų teritorijų įstatymo 2 straipsnio 54 dalis reglamentuoja, kad saugomos teritorijos direkcija yra įstaiga, įsteigta apsaugos ir tvarkymo priemonėms įgyvendinti, stebėsenai vykdyti valstybiniame rezervate, valstybiniame parke ar biosferos rezervate, taip pat šio įstatymo nustatyta tvarka jai priskirtuose rezervatuose, valstybiniuose draustiniuose, paveldo objektuose, biosferos poligonuose, atkuriamuosiuose ar genetiniuose sklypuose, taip pat tinklo „Natura 2000“ teritorijose (pažymos 7.3 papunktis). Direkcijos nuostatų 13.1.1, 13.1.2 papunkčiuose nustatyta, jog Direkcija, saugodama kraštovaizdį, gamtos ir kultūros paveldo vertybes, pagal kompetenciją vykdo prevencinę veiklą Regioninių parkų ir Rezervato bei Direkcijai priskirtų saugomų teritorijų ir „Natura 2000“ teritorijų apsaugos ir naudojimo režimo pažeidimams išvengti, dalyvauja patikrinimuose savavališkoms statyboms išvengti, teikia informaciją apie galimas savavališkas statybas; dalyvauja rengiant ir derinant teritorijų planavimo dokumentus, statinių projektus, priima kitus sprendimus teritorijų planavimo ir statybos srityse (pažymos 8.4 papunktis).

Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmenų prašymus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles (pažymos 7.2.3 papunktis). Vadovaujantis Prašymų nagrinėjimo taisyklių 35 punkto nuostatomis, prašymus institucijos nagrinėja ir į juos atsako pagal teisės aktais joms nustatytą kompetenciją (pažymos 8.3.6 papunktis). Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostatos reglamentuoja, kad jeigu viešojo administravimo subjektas pagal kompetenciją negali spręsti prašyme išdėstytų klausimų ar priimti administracinės procedūros sprendimo dėl prašyme išdėstyto klausimo, jis jo nenagrinėja ir ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo ar skundo gavimo dienos persiunčia jį kompetentingam viešojo administravimo subjektui ir apie tai praneša asmeniui (pažymos 7.2.3 papunktis). Pagal Prašymų nagrinėjimo taisyklių 32 punktą, prašymai turi būti išnagrinėjami per Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4 dalyje nurodytus terminus, t. y. per 20 darbo dienų nuo prašymo gavimo institucijoje (pažymos 7.2.2, 8.3.5 papunkčiai).

11.2. Direkcijoje 2023-03-20 el. paštu gautas Pareiškėjos 2023-03-20 prašymas, kuriame Pareiškėja nurodė, jog Mažeikių mieste, Ventos upės pakrantėje, kuriai suteiktas „Natura 2000“ statusas (toliau – „Natura 2000“ teritorija), yra vykdomi statybos darbai – statomas gyvenamųjų namų kvartalas, bei prašė informuoti, „kokios formos prašymą“ ji turėtų pateikti, kad Direkcija, kaip „institucija, atsakinga už projektų, vykdomų „Natura 2000“ teritorijose, tikrinimą“, atliktų patikrinimą (pažymos 5.1 papunktis).

Direkcija 2023-03-24 raštu Pareiškėjai nurodė, jog Pareiškėja dėl „Natura 2000“ teritorijoje vykdomų statybos darbų turi kreiptis į Inspekciją, nes Inspekcija pagal kompetenciją nagrinėja asmenų skundus, susijusius su teritorijų planavimo procesu (pažymos 5.1 papunktis).

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba pažymėjo, jog Direkcija nepersiuntė Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo nagrinėti pagal kompetenciją Inspekcijai, nes: Pareiškėja 2023-03-20 prašyme pateikė konkretų klausimą Direkcijai, į kurį pastaroji atsakė; 2023-03-20 prašyme „nebuvo jokios detalios informacijos apie vykdomas statybas: kokioje vietoje jos vyksta, nepridėta jokia pagrindžianti medžiaga, tik nurodyta „Ventos upės pakrantė“; „[...] bendro pobūdžio paklausimo [2023-03-20 prašymo] nebuvo pagrindo persiųsti kitai institucijai“ (pažymos 5.1 papunktis).

11.3. Direkcijoje 2023-03-24 gautas (pateiktas el. paštu) Pareiškėjos 2023-03-24 prašymas, kuriame Pareiškėja prašė: nurodyti instituciją, kuri atsakinga už „Natura 2000“ teritorijų saugojimą ir priežiūrą; informuoti, ar galima keisti kraštovaizdį (išlyginti upės šlaitą, pastatyti 14 gyvenamųjų namų, įrengti automobilių aikštes saugomų paukščių ir augalų buveinių vietose) (pažymos 5.2 papunktis).

Direkcija 2023-04-05 raštu (pateiktas el. paštu) Pareiškėją informavo: Direkcijos specialistai pagal kompetenciją vykdo „Natura 2000“ teritorijos priežiūrą; Direkcijos specialistai, jeigu vykdydami valstybinį monitoringą, planinį ar neplaninį patikrinimą, prevencinę veiklą Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje užfiksuoja galimai neteisėtą veiklą – visą surinktą informaciją perduoda nagrinėti Inspekcijai, jeigu galimai neteisėta veikla susijusi su Teritorijų

planavimo ir statybos valstybine priežiūra, ir (arba) Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos, jeigu galimai neteisėta veikla susijusi su aplinkos apsauga; Pareiškėja, jeigu ji turi informacijos apie daromą / padarytą pažeidimą „Natura 2000“ teritorijoje (neteisėtai išlygintą upės šlaitą, pastatytus gyvenamuosius namus, įrengtas automobilių stovėjimo aikšteles ir kt.), informaciją gali pateikti Direkcijai, kuri informaciją persiųs įstaigoms, nagrinėjančioms „šiuos galimus pažeidimus“ (pažymos 5.3 papunktis).

12. Įvertinus Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo ir 2023-03-24 prašymo bei Direkcijos 2023-03-24 rašto ir 2023-04-05 rašto turinius, darytinos šios išvados:

12.1. Direkcija Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo nagrinėjimo metu nesivadovavo Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostatomis (pažymos 7.2.3, 11.1 papunkčiai), nes Direkcija, 2023-03-24 rašte priėmusi sprendimą nenagrinėti Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo iš esmės (nepriškirtas Direkcijos kompetencijai) bei nurodžiusi, jog Inspekcija yra ta kompetentinga įstaiga, kuri nagrinėja skundus, susijusius su teritorijų planavimo procesu, nesiėmė veiksmų ir per 5 darbo dienas nuo 2023-03-20 prašymo gavimo nepersiuntė jo nagrinėti pagal kompetenciją Inspekcijai, o tik informavo Pareiškėją, jog dėl „Natura 2000“ teritorijoje vykdomų statybos darbų ji turinti kreiptis į Inspekciją (pažymos 11.2 papunktis).

Atsižvelgusi į tai, kad Direkcija priėmė sprendimą nenagrinėti Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo iš esmės, nes 2023-03-20 prašyme keliamo klausimo nagrinėjimas nepriškirtas Direkcijos kompetencijai, Seimo kontrolierė pažymi, jog nepitaria Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos pateiktai nuomonei, jog Direkcija neturėjo pagrindo persiųsti Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo nagrinėti Inspekcijai (pažymos 11.2 papunktis), nes Direkcija nebuvo ta kompetentinga įstaiga, kuri turėjo vertinti, ar 2023-03-20 prašyme pakanka / nepakanka duomenų dėl išsamaus jo išnagrinėjimo.

12.2. Direkcija nesivadovavo Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 5 punkte įtvirtintu išsamumo principu, nustatančiu, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo turinį (pažymos 7.2.1 papunktis), nes Direkcija tik po pakartotinio Pareiškėjos kreipimosi į Direkciją, t. y. po Pareiškėjos 2023-03-24 prašymo gavimo, informavo Pareiškėją apie Direkcijos kompetenciją, paaiškino, kokioms įstaigoms Direkcijos pareigūnai perduoda informaciją dėl patikrinimų atlikimo, jeigu vykdydami valstybinį monitoringą, planinį ar neplaninį patikrinimą, prevencinę veiklą užfiksuoja galimai neteisėtą veiklą, bei pasiūlė Pareiškėjai pateikti turimą informaciją dėl galimų pažeidimų, kurią direkcija persiųs nagrinėti pagal kompetenciją (pažymos 11.3 papunktis).

12.3. Direkcija atsakymą į Pareiškėjos 2023-03-20 prašymą ir 2023-03-24 prašymą pateikė 2023-03-24 raštu ir 2023-04-05 raštu, t. y. per Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalyje bei 10 straipsnio 4 dalyje nustatytus prašymų nagrinėjimo terminus (pažymos 11.2, 11.3 papunkčiai).

12.4. Direkcija Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo ir 2023-03-24 prašymo nagrinėjimų metu nesivadovavo Prašymų nagrinėjimų taisyklių 47 punktu, nes pateiktuose atsakymuose, t. y. 2023-03-24 rašte ir 2023-04-05 rašte, nenurodė pateiktų atsakymų apskundimo tvarkos (pažymos 5.1, 5.2 papunkčiai).

13. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo sprendimuose ne kartą yra pabrėžęs: jog tinkamas, atsakingas valdymas yra neatsiejamas nuo gero administravimo reikalavimų, kuriuo įgyvendinama Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta nuostata, jog visos valdžios įstaigos tarnauja žmonėms; valstybės institucijų pareiga yra užtikrinti, kad privatūs asmenys galėtų veiksmingai ir tinkamai pasinaudoti jiems teisės aktų suteikiamomis teisėmis ir laisvėmis, kad valdžios institucijos, įgyvendindamos gero viešojo administravimo principą bei užtikrindamos žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių aplinkybių visumą (pažymos 9.1, 9.2 papunkčiai).

Atsižvelgiant į tai, kas pirmiau nurodyta, į tai, kad Direkcija Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo ir 2023-03-24 prašymo nagrinėjimo metu nesivadovavo: Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostatomis ir nepersiuntė Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo nagrinėti pagal kompetenciją Inspekcijai (pažymos 12.1 papunktis); Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 5 punkte įtvirtintu išsamumo principu ir tik Pareiškėjai pakartotinai kreipusis į Direkciją suteikė informaciją apie Direkcijos kompetenciją, paaiškino, kokioms įstaigoms Direkcijos pareigūnai perduoda informaciją dėl patikrinimų atlikimo, jeigu vykdydami valstybinį monitoringą, planinį ar neplaninį patikrinimą, prevencinę veiklą užfiksuoja galimai neteisėtą veiklą, bei pasiūlė Pareiškėjai pateikti turimą informaciją dėl galimų pažeidimų, kurią Direkcija persiūs nagrinėti pagal kompetenciją (pažymos 12.2 papunktis); Prašymų nagrinėjimų taisyklių 47 punktu, nes 2023-03-24 rašte, 2023-04-05 rašte nenurodė pateiktų atsakymų apskundimo tvarkos (pažymos 12.3 papunktis), skundo dalis dėl Direkcijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjos prašymus pripažintina pagrįsta.

Dėl Vyriausybės atstovų įstaigos Vyriausybės atstovo Kauno ir Marijampolės apskrityse, laikinai ėjusio Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareigas, veiksmų nagrinėjant Pareiškėjos 2023-03-20 prašymą

14. Prieš pateikiant išvadas atkreiptinas dėmesys į tai, kad Vyriausybės atstovas, vadovaujantis Savivaldybių administracinės priežiūros įstatymo 2 straipsnis 1 dalimi, yra Vyriausybės skiriamas valstybės pareigūnas, atliekantis savivaldybių veiklos administracinę priežiūrą, tai yra prižiūrintis, ar savivaldybės laikosi Konstitucijos ir įstatymų, ar vykdo Vyriausybės nutarimus (pažymos 7.4.1 papunktis). Pagal minėto įstatymo 4 straipsnį, Vyriausybė Ministro Pirmininko teikimu skiria 5 Vyriausybės atstovus, po vieną Vyriausybės atstovą: Vilniaus ir Alytaus apskrityse; Kauno ir Marijampolės apskrityse; Panevėžio ir Utenos apskrityse; Klaipėdos ir Tauragės apskrityse; Šiaulių ir Telšių apskrityse (pažymos 7.4.2 papunktis).

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. gruodžio 2 d. nutarimu Nr. 1356 Vyriausybės atstovas Kauno ir Marijampolės apskrityse buvo paskirtas laikinai eiti Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareigas. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2023 m. balandžio 5 d. nutarimu Nr. 245 paskyrė Vyriausybės atstovą Šiaulių ir Telšių apskrityse (pažymos 8.1, 8.2 papunkčiai).

Pažymėtina, kad Mažeikių rajono savivaldybės administracinę priežiūrą atlieka Vyriausybės atstovas Šiaulių ir Telšių apskrityse. Tačiau atsižvelgus į tai, kad Pareiškėja į Vyriausybės atstovą Šiaulių ir Telšių apskrityse kreipėsi 2023-03-20, t. y. tuo metu, kai laikinai Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareigas ėjo Vyriausybės atstovas Kauno ir Marijampolės apskrityse (nuo 2020-12-02 iki 2023-04-13), Seimo kontrolierė šioje pažymoje tyrė ir vertino Vyriausybės atstovo Kauno ir Marijampolės apskrityse, laikinai ėjusio Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareigas, veiksmus (neveikimą).

15. Apibendrinus skundų tyrimo metu gautą informaciją, teisės aktų nuostatas, pacituotas pažymos 7–8 punktuose, susijusias su Vyriausybės atstovo Kauno ir Marijampolės apskrityse veiksmais (neveikimu) nagrinėjant Pareiškėjos Prašymą, konstatuotina:

15.1. Vyriausybės atstovas Kauno ir Marijampolės apskrityse (toliau – Vyriausybės atstovas) 2023-03-20 gavo Pareiškėjos Prašymą dėl informacijos suteikimo, jeigu už Prašyme nurodytų klausimų nagrinėjimą nėra atsakingas Vyriausybės atstovas (pažymos 6.1 papunktis).

Prašymas nebuvo registruotas Vyriausybės atstovų įstaigoje, nes „buvo pateiktas paprasta elektronine žinute, nepasirašytas nei raštu, nei elektroniniu parašu kaip to reikalauja Prašymų nagrinėjimo taisyklių [...] punktai“. Vyriausybės atstovas tą pačią dieną Pareiškėjos Prašymą persiuntė Mažeikių rajono savivaldybės administracinę priežiūrą vykdančiai Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse biuro Vyresniajai patarėjai, kuri Raštu 2023-04-05 pateikė atsakymą. (pažymos 6.1, 6.2 papunkčiai).

Prašymų nagrinėjimo taisyklių 28 punktas nustato, kad institucijos darbuotojas, jam institucijos suteiktu elektroninio pašto adresu gavęs prašymą, turi ne vėliau kaip artimiausią savo

darbo dieną persiųsti jį institucijos administracijos padaliniui, vykdančiam dokumentų registravimo funkcijas, išskyrus atvejus, kai į prašymą ar skundą pagal kompetenciją galima atsakyti Taisyklių 18 punkte nustatytais terminais, t. y. jeigu į prašymą galima atsakyti iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną (pažymos 8.3.1, 8.3.4 papunkčiai). Prašymų nagrinėjimo taisyklių 40 punktas nustato, kad jeigu prašymas pateiktas raštu nesilaikant Prašymų nagrinėjimo taisyklių 23 ir (ar) 24 punktuose nustatytų reikalavimų, per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo institucijoje dienos gražinamas asmeniui, nurodant prašymo gražinimo priežastis, siūlant ištaisyti nustatytus trūkumus ir nustatant terminą, kuris negali būti trumpesnis kaip 5 darbo dienos, trūkumams ištaisyti (pažymos 8.3.7 papunktis). Pagal Prašymų nagrinėjimo taisyklių 24.5 papunktį, prašymas, kai jis teikiamas naudojant elektroninių ryšių priemones, turi būti pasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu arba turi būti suformuotas tokiu būdu, kuris leidžia prašymą teikiančią asmenį identifikuoti arba patikrinti prašymo autentiškumą ir kt. (pažymos 8.3.3 papunktis).

Taigi, Pareiškėjos Prašymas, vadovaujantis pirmiau cituotų teisės aktų nuostatomis, galėjo būti neregistruojamas Vyriausybės atstovų įstaigoje, tačiau atsakymas Pareiškėjai turėjo būti pateiktas per 1 darbo dieną nuo Prašymo gavimo.

Pažymėtina, kad Vyriausybės atstovas, nustatęs, kad Pareiškėjos Prašymas neatitinka Prašymų nagrinėjimo taisyklių 23 ir (arba) 24 punktuose nustatytų reikalavimų (pvz., nepasirašytas kvalifikuotu elektroniniu parašu), per 5 darbo dienas nuo Pareiškėjos Prašymo gavimo turėjo gražinti Prašymą Pareiškėjai, nurodyti gražinimo priežastis, pasiūlyti ištaisyti trūkumus (nurodyti terminą trūkumams ištaisyti). Atsižvelgiant į tai, kad skundo tyrimo metu Seimo kontrolieriui nebuvo suteikta informacija, dokumentai (kopijos), įrodantys, kad Vyriausybės atstovas gražino Pareiškėjai Prašymą, nurodė gražinimo priežastis bei pasiūlė ištaisyti trūkumus, darytina išvada, kad buvo nuspręsta nagrinėti Pareiškėjos Prašymą.

15.2. Pareiškėja Prašyme nurodė, jog „Natura 2000“ teritorijoje, galimai pažeidžiant teisės aktų reikalavimus, vykdomi statybos darbai; Mažeikių rajono savivaldybės taryba patvirtino miesto plano pakeitimus ir išdavė statybos leidimą bei prašė informuoti, kur galima kreiptis dėl Mažeikių miesto plano pakeitimų, statybos leidimo teisėtumo ir statybos darbų stabdymo, jeigu už Prašymo nagrinėjimą nebūtų atsakingas Vyriausybės atstovas (pažymos 6.1 papunktis).

Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse biuro vyresnioji patarėja 2023-04-20 raštu informavo Pareiškėją, jog statybos leidimų išdavimas – specialioji funkcija, kurios Vyriausybės atstovas neturi įgaliojimų tikrinti, kai tam yra sukurta speciali institucija – Inspekcija, bei pacitavo Statybų įstatymo nuostatas, nustatančias, jog saugomų teritorijų direkcijos tikrina statinių, suprojektuotų „Natura 2000“ teritorijoje, projektus (pažymos 6.1 papunktis).

Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 5 punkte įtvirtintas išsamumo principas nustato, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo turinį (pažymos 7.2.1 papunktis). Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas savo sprendimuose ne kartą yra konstatavęs, jog administracinių teisinių santykių, susiklostančių tarp privačių asmenų ir valdžios institucijų, ypatumai lemia, kad privatus asmuo juose yra silpnesnioji pusė. Iš to valstybės institucijoms, įstaigoms, pareigūnams ir kitiems atitinkamus įgaliojimus turintiems asmenims kyla pareiga užtikrinti, kad privatus asmuo galėtų veiksmingai ir tinkamai pasinaudoti jiems Lietuvos Respublikos Konstitucijos, kitų nacionalinės teisės aktų bei tarptautinių dokumentų suteikiamomis teisėmis ir laisvėmis. Valdžios institucijos, siekdamos įgyvendinti gero viešojo administravimo principą, užtikrinti žmogaus teisių ir laisvių bei privataus asmens, kaip silpnesnės santykio su viešąja administracija šalies, apsaugą, privalo bet kurioje situacijoje vadovautis fundamentaliais protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, sprendimų priėmimo metu atsižvelgti į susiklosčiusių aplinkybių visumą (pažymos 9.1 papunktis).

Įvertinus tai, kas pirmiau išdėstyta, darytina išvada, kad Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse biuro vyresnioji patarėja 2023-04-20 raštu nesuteikė Pareiškėjai išsamios informacijos, t. y. rašte: nenurodė teisės aktų nuostatų ir (arba) kitos informacijos, pagrindžiančios, jog Vyriausybės atstovo kompetencijai nepriskirta vertinti statybą leidžiančio dokumento išdavimo teisėtumą; informavo, jog Inspekcija tikrina statybą leidžiančių dokumentų išdavimo teisėtumą, tačiau nenurodė

Inspekcijos kontaktų; pacitavo Statybos įstatymo nuostatas, reglamentuojančias, jog saugomų teritorijų direkcijos derina statinių, statomų „Natura 2000“ teritorijoje, projektus, tačiau nenurodė konkrečios saugomų teritorijų direkcijos (nenurodė kontaktų), į kurią Pareiškėja galėtų kreiptis; taip pat nenurodė, kur Pareiškėja galėtų kreiptis dėl Mažeikių miesto plano, patvirtinto Mažeikių rajono savivaldybės tarybos.

15.3. Prašymų nagrinėjimo taisyklių 32 punktas reglamentuoja, kad prašymai turi būti išnagrinėjami per Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4 dalyje nurodytus terminus, t. y. per 20 darbo dienų nuo Prašymo gavimo (pažymos 7.2.2, 8.3.5 papunkčiai). Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse biuro vyresnioji patarėja atsakymą į Pareiškėjos prašymą, gautą 2023-03-20, 2023-04-20 raštu pateikė 2023-04-05, t. y. per pirmiau minėtuose teisės aktuose nustatytą prašymų nagrinėjimo terminą (pažymos 6.1 papunktis).

15.4. Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse biuro vyresniosios patarėjos pateiktame Rašte nebuvo nurodyta pateikto atsakymo apskundimo tvarka, kaip tai reglamentuoja Prašymų nagrinėjimų taisyklių 47 punktas (pažymos 8.3.8, 15.2 papunkčiai).

16. Atsižvelgiant į tai, kas pirmiau išdėstyta, į tai, kad Pareiškėjos Prašymo nagrinėjimo metu nebuvo vadovaujama: Prašymų nagrinėjimo taisyklių 28 punktu (Prašymas teisės aktų nustatyta tvarka nebuvo užregistruotas; pažymos 15.1 papunktis); Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 5 punkte įtvirtintu išsamumo principu (Raštu nebuvo suteikta išsami informacija; pažymos 15.2 papunktis); Prašymų nagrinėjimų taisyklių 47 punktu (pateiktame atsakyme nenurodė apskundimo tvarkos; pažymos 15.4 papunktis), skundo dalis dėl Vyriausybės atstovo veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjos Prašymą, pripažintina pagrįsta.

17. Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį į tai, kad:

17.1. atsižvelgiant į tai, jog Pareiškėja dėl galimai neteisėtai vykdomų statybų „Natura 2000“ teritorijoje yra kreipusis į Inspekciją (pažymos 5.3 papunktis), rekomendacija pakartotinai išnagrinėti Pareiškėjos Prašymą nei Direkcijai, nei Vyriausybės atstovui neteiktina.

17.2. skundo tyrimo metu Mažeikių rajono savivaldybės administracija informavo:

17.2.1. Mažeikių rajono savivaldybės taryba 2021 m. rugsėjo 24 d. sprendimu Nr. T1-268 „Dėl Mažeikių miesto teritorijos bendrojo plano koregavimo suplanuotos teritorijos dalyje patvirtinimo“ patvirtino „[...] Mažeikių miesto teritorijos bendrojo plano koregavimą suplanuotos teritorijos dalyje (LR teritorijų planavimo dokumentų rengimo ir teritorijų planavimo proceso valstybinės priežiūros informacinėje sistemoje (TPDRIS) Nr. K-VT-61-21-15)“ (toliau – Plano koregavimas).

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos 2021 m. kovo 15 d. rašte Nr. (4)-V3-394 „Dėl Mažeikių miesto teritorijos bendrojo plano koregavimo suplanuotos teritorijos dalyje (<...>) (gyvendinimo poveikio steigoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo išvados“ nurodė: „Įvertinus veiklos, kurios pagrindus nustato Bendrojo plano keitimo sprendiniai, pobūdį, su Planuojama teritorija susijusias gamtines vertybes, numatomas priemones reikšmingam poveikiui „Natūra 2000“ teritorijoms išvengti, aspektų, galinčių sukelti reikšmingas neigiamas pasekmes įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms ir jose saugomoms vertybėms, nenustatyta“ bei pateikė išvadą: „Specialiojo plano įgyvendinimas negali sukelti reikšmingų neigiamų pasekmių „Natura 2000“ teritorijoms ir šiuo atžvilgiu strateginis pasekmių aplinkai vertinimas neprivalomas.“

17.2.2. „Šiuo metu <...> dėl planuojamo rekonstravimo ir naujos statybos yra parengti tik projektiniai pasiūlymai [...]“ „Pagal LR [Lietuvos Respublikos] Statybos įstatymo ir poįstatyminių teisės aktų nuostatas, <...> privalo būti parengtas techninis projektas. Kadangi nėra parengtas techninis projektas ir išduotas statybos leidimas jam, statybos darbai nėra vykdomi.“ „[...] techninis projektas ir projektiniai pasiūlymai nėra tapatūs dalykai. Projektiniai pasiūlymai yra visuomenei pristatoma statytojo planuojama įgyvendinti idėja, išreikšta schemomis, vizualizacijomis, maketais ir t. t. Ir tik po projektinių pasiūlymų viešinimo ir pritarimo procedūrų yra rengiamas techninis projektas, kas yra statytojo idėjos konkretizavimas. Iki projektinių pasiūlymų viešo svarstymo (2023-

01-27 17.00 val.) nuotoliniu būdu, buvo gauta paklausimų, pastabų, pasiūlymų, į kuriuos buvo atsakyta prieš svarstymą, svarstymo metu ir po svarstymo. 2023-02-09 per IS „Infostatyba“ buvo pateiktas prašymas pritarti projektiniams pasiūlymams, kuriems buvo pritarta.“

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAI

18. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundo dalį dėl Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijos pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjos prašymus pripažinti pagrįsta.

19. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X skundo dalį dėl Vyriausybės atstovų įstaigos Vyriausybės atstovo Kauno ir Marijampolės apskrityse, laikinai ėjusio Vyriausybės atstovo Šiaulių ir Telšių apskrityse pareigas, veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjos Prašymą pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJOS

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė rekomenduoja:

20.1. Žemaitijos saugomų teritorijų direkcijai:

20.1.1. atkreipti dėmesį į tai, kad Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo ir 2023-03-24 prašymo nagrinėjimo metu nebuvo vadovaujamosi: Viešojo administravimo įstatymo 11 straipsnio 4 dalies nuostatomis (nepersiuntė Pareiškėjos 2023-03-20 prašymo nagrinėti pagal kompetenciją Inspekcijai; pažymos 12.1 papunktis); Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 5 punkte įtvirtintu išsamumo principu, nes tik Pareiškėjai pakartotinai kreipusis į Direkciją ji suteikė išsamią informaciją (pažymos 12.2 papunktis); Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių 47 punkto nuostatomis (2023-03-24 rašte, 2023-04-05 rašte nenurodė pateiktų atsakymų apskundimo tvarkos; pažymos 12.3 papunktis);

20.1.2. imtis veiksmų, kad ateityje minėti pažeidimai nepasikartotų.

20.2. Vyriausybės atstovui Kauno ir Marijampolės apskrityse:

20.2.1. atkreipti dėmesį į tai, kad Pareiškėjos Prašymo nagrinėjimo metu nebuvo vadovaujamosi: Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių 28 punkto nuostatomis (Prašymas teisės aktų nustatyta tvarka nebuvo užregistruotas; pažymos 15.1 papunktis); Viešojo administravimo įstatymo 3 straipsnio 5 punkte įtvirtintu išsamumo principu (Raštu nebuvo suteikta išsami informacija; pažymos 15.2 papunktis); Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių 47 punkto nuostatomis (pateiktame atsakyme nenurodė apskundimo tvarkos; pažymos 15.4 papunktis);

20.2.2. imtis veiksmų, jog ateityje minėti pažeidimai nepasikartotų.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašoma informuoti **Pareiškėją ir Seimo kontrolierę** (Seimo kontrolierei pateikti **informaciją pagrindžiančius dokumentus**).